

УДК 351.821

НА ШЛЯХУ ДОСЯГНЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ З ЄВРОПЕЙСЬКОЮ

Л.М. Віткін, доктор технічних наук, професор
Університет економіки та права «КРОК», м. Київ

Ключові слова: технічне регулювання, інфраструктура якості, стандартизація, оцінка відповідності, метрологія, Угода про асоціацію з ЄС, Угода АСАА.

Після підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС протягом 2014-2019 років Україна здійснила низку масштабних реформ у сфері технічного регулювання з метою розбудови сучасної інфраструктури якості відповідно міжнародних і європейських норм, сприяння підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної промислової продукції та спрощення її доступу на європейські ринки через укладання Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислових товарів з ЄС (АСАА).

Результатами здійснених реформ стало визнання європейською стороною суттєвого прогресу в адаптації й імплементації вимог Угоди про технічні бар'єри (ТВТ) Світової організації торгівлі (СОТ) та виконання зобов'язань Угоди про асоціацію з ЄС, зростання експорту української промислової продукції, започаткування попереднього оцінювання української інфраструктури якості з метою підготовки укладання Угоди АСАА, яку було розпочато у 2020 році та продовжено у 2021 році.

Згідно з Угодою про асоціацію Україна зобов'язалася поступово досягнути відповідності з технічними регламентами ЄС та системами стандартизації, метрології, акредитації, робіт з оцінки відповідності та ринкового нагляду ЄС (Стаття 56.1 Угоди про асоціацію з ЄС).

На виконання зобов'язань у сфері стандартизації поступово впроваджувати звід Європейських стандартів як національних та одночасно скасовувати конфліктні національні стандарти (Стаття 56.8 Угоди про асоціацію з ЄС) Національний орган стандартизації України (НОС) продовжив роботу із прийняття в якості національних сучасних міжнародних та європейських стандартів. Відповідно до оприлюдненого щорічного звіту НОС за 2020 рік фонд стандартів налічує 27083 документи, з яких 9358 (36%) – європейські стандарти, 8382 (32%) – міжнародні, тобто загальний рівень гармонізації склав 68%. У 2020 році було прийнято 396 національних стандартів, гармонізованих з міжнародними та європейськими при плані 1000 стандартів (для порівняння у 2019 році було прийнято понад 3000 стандартів). З цих стандартів 95 прийнято під технічні регламенти, розроблені на основі 28 європейських директив. Скасовано 164 стандарти колишнього СРСР (ГОСТ). Наразі залишаються чинними ще 1200 ГОСТ. Згідно з програмою робіт з національної стандартизації на 2021 рік заплановано до прийняття 1260 національних стандартів, гармонізованих з міжнародними та європейськими. Станом на 01.07.2021 року прийнято лише 95

європейських (70) і міжнародних (25) як національних. Скасовано 12 ГОСТ і поновлено чинність 2 ГОСТ

Тобто, у 2020-2021 роках спостерігається тенденція зниження темпів гармонізації нормативної бази з міжнародними та європейськими стандартами, що може ускладнити набуття Україною повноправного членства в європейських організаціях стандартизації CEN/CENELEC.

На виконання зобов'язання щодо гармонізації базового (горизонтального) законодавства з європейським (Стаття 56.1 -1 та пункт 1 Додатку III Угоди про асоціацію з ЄС) протягом 2020 та першої половини 2021 року проводилися роботи щодо реалізації окремих норм базового законодавства шляхом прийняття відповідних нормативно-правових актів. Так, з метою імплементації Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації актів законодавства Європейського Союзу у сфері технічного регулювання» у сфері оцінки відповідності, було прийнято 5 постанов Уряду та 9 наказів Мінекономіки України та у сфері метрології 4 накази Мінекономіки України. Для реалізації Закону України «Про стандартизацію» Мінекономіки затверджено «Правила формування переліків для цілей застосування технічних регламентів». На виконання Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» введено в дію 3 електронні бази даних. Натомість, українська сторона має продовжити започатковану роботу із оновлення галузевого законодавства у сфері стандартизації, зокрема необхідно прийняти закони «Про внесення змін до Митного кодексу України» та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про стандартизацію». Негативним сигналом для України стало призупинення Європейською кооперацією акредитації (EA) визнання на європейському рівні з 24 березня 2021 року акредитації органів сертифікації продукції та інспекційних органів Національним агентством акредитації України (НААУ), що може ускладнити укладання Угоди АСАА. У вересні 2021 року EA було проведено черговий аудит української системи акредитації. Наразі Українська сторона очікує від EA на позитивні результати оцінювання і поновлення визнання того, що вітчизняна система акредитації відповідає усім європейським вимогам.

У сфері метрології з 2021 року Україна набула повноправного членства у Міжнародній організації законодавчої метрології (OIML). Для цього було прийнято Закон України від 05.11.2020 року № 998 «Про приєднання до Міжнародної організації законодавчої метрології». Однак, залишилась неоптимізованою мережа українських наукових метрологічних центрів, що ускладнює участь українських метрологічних установ у європейських метрологічних організаціях. Крім того, Міжнародна організація законодавчої метрології у 2020 році оновила базовий документ D1 «Національні метрологічні системи – Розвиток інституціональної та законодавчої бази», що може потребувати актуалізації українського метрологічного законодавства. Також вбачається доцільним оновлення базового законодавства України у сфері ринкового нагляду у зв'язку з

набуттям чинності у липні 2021 року європейського регламенту (ЄС) № 1020/2019 про ринковий нагляд відповідності продукції.

Україна зобов'язалася гармонізувати вертикальне (галузеве) законодавство у 27 сферах з відповідним законодавством ЄС (Статті 56.2.(i) та 56.3 та пункти 2.1 - 2.27 Додатку III Угоди про асоціацію з ЄС). Наразі перелік технічних регламентів України включає 94 нормативно-правові акти. З 27 актів законодавства ЄС, передбачених Додатком III Угоди про асоціацію було прийнято 25. Залишаються не виконаними 2 завдання щодо розроблення регламентів на основі директиви про високошвидкісні залізничні дороги та директиви про упаковку та відходи упаковки. Протягом 2020 – першої половини 2021 років оновлювалася частина технічних регламентів відповідно до змін у європейському секторальному законодавстві. Так у 2020 році в Україні було прийнято 14 законодавчих актів, з яких 6 наказів Міненерго і Мінекономіки та 8 постанов Уряду, а також 1 технічний регламент у вигляді Закону України «Про надання послуг на ринку будівельної продукції» на основі європейського регламенту № 305/2011 з Додатку III Угоди про асоціацію. У 2021 році Урядом прийнято 11 постанов щодо затвердження нових та внесення змін до діючих технічних регламентів, зокрема постанова КМУ про затвердження технічного регламенту морського обладнання та внесення змін до технічного регламенту безпеки іграшок з Додатку III Угоди про асоціацію. Водночас потребують прийняття нові версії низки технічних регламентів, а саме: щодо безпеки машин, безпеки іграшок, обмеження використання деяких небезпечних речовин у електричному та електронному обладнанні, простих посудин високого тиску, обладнання, що працює під тиском, прогулянкових суден, двох регламентів щодо медичних виробів, регламентів щодо екодизайну, водогрійних котлів, регламентів енергетичного маркування.

Угодою про асоціацію передбачено укладання Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислових товарів (АСАА) (Стаття 57.1, 2, 3, 4 Угоди про асоціацію з ЄС).

На саміті Україна – ЄС у жовтні 2020 року було прийнято рішення про започаткування європейською стороною попереднього оцінювання української інфраструктури якості. На розгляд європейської сторони було надіслано порівняльні таблиці щодо відповідності національного законодавства у сфері технічного регулювання основним положенням законодавства ЄС. Було проведено низку спільних онлайн обговорень щодо стану відповідності української інфраструктури якості європейській. Після чого у європейські експерти провели паперовий аудит надісланих українською стороною матеріалів і у травні 2021 року надали свої зауваження. За інформацією Мінекономіки України було проаналізовано 80 актів українського законодавства у сфері технічного регулювання, з яких 67 визнані такими, що в цілому відповідають європейським нормам, а до 13 актів надані зауваження. Українська сторона планує протягом 2021 року за допомогою європейських експертів усунути виявлені недоліки, після чого розпочнеться перехід до наступної фази попереднього оцінювання, а саме перевірки європейськими експертами практики

діяльності українських інституцій стандартизації, оцінки відповідності, акредитації, метрології, ринкового нагляду відповідно до вимог адаптованого до європейського законодавства. За результатами оцінки має бути прийнято рішення про започаткування перемовин і підготовки до підписання Угоди АСАА у трьох пріоритетних секторах промисловості. На черговому саміті Україна – ЄС у жовтні 2021 року сторонами було підтверджено бажання у стислі терміни укласти Угоду АСАА.

Висновки. Протягом 2014-2019 років Україна продемонструвала суттєвий прогрес в імплементації зобов'язань, передбачених Угодою про асоціацію у галузі технічного регулювання. Процес подальшого удосконалення вітчизняної інфраструктури якості було продовжено у 2020-2021 роках. Було прийнято усі законодавчі та нормативно-правові акти для імплементації базового та галузевого законодавства; прийнято велику кількість міжнародних та європейських стандартів, як національних; усі інституції національної інфраструктури якості працювали відповідно до норм адаптованого до європейського законодавства. Нарешті європейською стороною було започатковано попереднє оцінювання української інфраструктури якості з метою укладання Угоди АСАА.

Рекомендації: Якщо темпи реформ у сфері технічного регулювання не будуть знижуватися, то вже до кінця 2022 року Україна може розраховувати на укладання Угоди АСАА за першими трьома визначеними пріоритетами.

Українській стороні у 2021 - 2022 роках необхідно усунути недоліки, виявлені під час проведення попереднього оцінювання європейськими експертами української інфраструктури якості; продовжити удосконалення базового законодавства у сфері стандартизації, метрології та ринкового нагляду відповідно до європейських норм; продовжити удосконалення галузевого законодавства, прийнявши усі нові редакції технічних регламентів на основі оновлених європейських директив з Додатку III Угоди про асоціацію; суттєво збільшити обсяги прийняття як національних міжнародних та європейських стандартів і скасувати застарілі ГОСТ; прийняти Стратегію розвитку системи технічного регулювання на 2021-2025 роки.

Список використаних джерел

1. Віткін Л.М. Технічні бар'єри в торгівлі / А. Андрусевич, А. Василенко, Б. Веселовський, Л. Віткін, та інші // Україна та Угода про асоціацію. Моніторинг виконання 2014-2019 – Київ 2020. – С. 98-107.

2.<http://uas.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/shhorichniy-zvit.pdf>
Щорічний звіт національного органу стандартизації «УКРНДНЦ»//ДП «УКРНДНЦ» - Плани та звіти// – 31.03.2021.

3.<https://www.me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&id=5f1fe494-d150-4b3d-b3b6-d9fb35250ccd/> Мінекономіки України – Діяльність - Технічне регулювання// – 2021.